

Sygn. akt VI ACa 1497/13

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 18 czerwca 2014 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie VI Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący - Sędzia SA – Małgorzata Manowska

Sędzia SA – Małgorzata Kuracka

Sędzia SO (del.) – Agnieszka Owczarewicz (spr.)

Protokolant: – st. sekr. sąd. Ewelina Murawska

po rozpoznaniu w dniu 18 czerwca 2014 r. w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa (...) w W.

przeciwko (...) Spółce z o.o. z siedzibą w M., B. S. i A. S.

o zapłatę

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie

z dnia 18 czerwca 2013 r., sygn. akt IV C 1011/12

I zmienia zaskarżony wyrok częściowo, tj. w punktach pierwszym i trzecim w ten sposób, że utrzymuje w mocy nakaz zapłaty z dnia 28 lipca 2010 r. wydany przez Sąd Okręgowy w Warszawie w sprawie o sygnaturze akt IV Nc 104/10 także w stosunku do B. S. i A. S.;

II zasądza solidarnie od A. S. i B. S. na rzecz (...) w W. kwotę 12.700 zł (dwanaście tysięcy siedemset złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.

Sygn. akt. VI ACa 1497/13

UZASADNIENIE

Po ponownym rozpoznaniu sprawy wyrokiem z 18 czerwca 2013 roku Sąd Okręgowy w Warszawie uchylił nakaz zapłaty z 28 lipca 2010 r. w stosunku do pozwanych B. S. i A. S. i oddalali powództwo; zaś w stosunku do pozwanego (...) spółki z o.o. w M. nakaz zapłaty utrzymał w mocy oraz rozstrzygnął o kosztach procesu.

Swoje rozstrzygnięcie sąd oparł na następującej podstawie faktycznej i prawnej:

Umową z 15 grudnia 1997 r. Bank (...) spółka akcyjna w K. udzielił Przedsiębiorstwu Produkcyjno-Handlowemu (...) spółce z o.o. w M., poprzednikowi prawnemu pozwanego (...) spółki z o.o. w M., kredytu w kwocie 800.000 zł na okres od 15 grudnia 1997 r. do 30 listopada 2002 r. Następnie umowa ta była wielokrotnie zmieniana kolejnymi aneksami, w tym aneksem z 10 grudnia 1998 r., w który, jako zabezpieczenie kredytu, przewidziano wystawienie weksla gwarancyjnego in blanco z poręczeniem małżonków S.. Ostatecznie, 28 czerwca 2000 r., strony dokonały

kolejnej zmiany umowy w części dotyczącej spłaty kredytu, określając wysokość rat na kwoty po 30.000 zł (w okresie od 30 kwietnia 2001 r. do 30 marca 2002 r.), 56.000 zł (w okresie od 30 kwietnia do 30 września 2002 r.) oraz 31.200 zł (w okresie od 30 października do 30 listopada 2002 r.

(...) Bank (...) w K., 5 grudnia 2001 r., wystawił bankowy tytuł egzekucyjny przeciwko pozwanej Spółce, któremu następnie nadano klauzulę wykonalności.

W oparciu o powyższy tytuł wykonawczy od 24 lutego 2002 r. do 31 października 2006 r. prowadzona była egzekucja, która została umorzona z uwagi na jej bezskuteczność.

Umową z 5 czerwca 2008 r. (...) Bank (...) w K. sprzedał powodowi wierzytelność przysługującą temu bankowi i z tą datą przeniesiony zostały również na powoda weksel.

Pismem z 1 czerwca 2009 r., powód poinformował pozwanych, że wypełnił weksel na kwotę 2.157.179,27 zł.

Powód, 2 października 2009 r., wystąpił z wnioskiem wzywającym, między innymi pozwanych, do podjęcia próby ugodowej. Do ugody jednak nie doszło.

W świetle tak ustalonego, bezspornego stanu faktycznego, sąd I instancji stwierdził, że weksel nie zwiera wad formalnych. Sąd odnosząc się do zarzutu pozwanych, że weksle nie został prawidłowo podpisany wskazał, iż w tym zakresie na pozwanych spoczywał ciężar dowodu, że podpisy nie zostały złożone w formie zwykle używanej przez podpisane na wekslu osoby, a pozwani nie przedstawili na te okoliczności żadnych dowodów. Sąd Okręgowy wskazał jednak, że odnośnie do pozwanych B. S. i A. S., trafny okazał się zarzut wypełnienia weksla niezgodnie z porozumieniem, gdyż roszczenie w stosunku do nich, jako do poręczycieli cywilnych kredytu, uległo przedawnieniu najpóźniej z dniem 30 listopada 2005 r., a powód wypełnił weksel w czerwcu 2009 r.

Odmienne, zdaniem sądu I instancji, przedstawia się sytuacja wystawcy weksla, przeciwko któremu bieg przedawnienia ze stosunku podstawowego uległ przerwaniu.

Przedmiotowe orzeczenie zaskarżył powód w części uchylającej nakaz zapłaty w stosunku do pozwanych B. S. i A. S. i oddalającej w tym zakresie powództwo.

Wyrokowi temu zarzucił naruszenie :

- art. 70 ust. 1 w zw. z art. 103 ust. 1 oraz art. 103 ust. 4 Prawa wekslowego oraz art. 118 k.c. w zw. z art. 876 k.c., poprzez jego błędną interpretację polegającą na uznaniu, że roszczenie w stosunku do poręczycieli wekslowych ulega przedawnieniu według zasad właściwych dla poręczenia według prawa cywilnego, co doprowadziło sąd I instancji do wadliwej konstatacji, jakoby uzupełnienie przez stronę powodową weksla in blanco nastąpiło po upływie terminu przedawnienia roszczenia w stosunku do poręczycieli wekslowych, podczas gdy przedmiotem poręczenia udzielonego przez pozwanych nie była należność główna, wynikająca z umowy kredytu, lecz należność wekslowa, powstająca w wyniku wypełnienia weksla in blanco. W konsekwencji, przedawnienie roszczenia w stosunku do poręczycieli wekslowych nie mogło rozpocząć biegu przed dniem powstania roszczenia z weksla;
- art. 10 w zw. z art. 70 ust. 1 w zw. z art. 103 ust. 1 oraz art. 103 ust. 4 Prawa wekslowego poprzez jego niewłaściwe zastosowanie polegające na uznaniu, że bieg terminu przedawnienia roszczenia z uzupełnionego weksla in blanco, przeciwko poręczycielom wekslowym, nie rozpoczyna się w tym samym dniu co bieg terminu przedawnienia przeciwko wystawcy weksla (tj. od dnia płatności weksla), co w konsekwencji doprowadziło do niezasadnego uchylecia nakazu zapłaty w stosunku do pozwanych B. S. i A. S. w całości z powodu przedawnienia roszczenia strony powodowej oraz oddalenia w tym zakresie powództwa;
- art. 10 w zw. z art. 70 ust. 1 w zw. z art. 103 ust. 1 oraz art. 103 ust. 4 Prawa wekslowego, poprzez jego błędną interpretację polegającą na uznaniu, że strona powodowa wypełniła weksel in blanco i skierowała roszczenie

w stosunku do poręczycieli wekslowych niezgodnie z porozumieniem wekslowym już po upływie terminu do uzupełnienia weksla in blanco;

- art. 233 § 1 k.p.c. poprzez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów polegającej na nielogicznym uznaniu, że roszczenie wobec poręczycieli wekslowych przedawniło się przed wypełnieniem weksla in blanco, podczas gdy wymagalność roszczenia wekslowego mogła powstać dopiero w dacie wypełnienia weksla.

Wskazując na powyższe powód domagał się zmiany zaskarżonego wyroku w zaskarżonym punkcie poprzez utrzymanie w mocy w całości nakazu zapłaty przeciwko B. S. oraz A. S., wydanemu w postępowaniu nakazowym przez Sąd Okręgowy w Warszawie IV Wydział Cywilny w dniu 28 lipca 2010 r., w sprawie o sygnaturze akt IV Nc 104/10 oraz zasądzenie kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego, za obie instancje według norm przepisanych.

W odpowiedzi na apelację pozwani, dzieląc w całości ocenę prawną dokonaną przez sąd pierwszej instancji, wnieśli o oddalenie apelacji i zasądzenie kosztów procesu.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje.

Apelacja jest się zasadna, chociaż nie wszystkie podniesione przez skarżącego zarzuty okazały się trafne.

Na wstępie należy się odnieść do postawionego w apelacji zarzutu przekroczenia przez sąd granicy swobodnej oceny dowodów tj. naruszenia art. 233 k.p.c.

Zdaniem skarżącego, naruszenie sądu I instancji miało polegać na nielogicznym uznaniu, że roszczenie wobec poręczycieli wekslowych przedawniło się przed wypełnieniem weksla in blanco. Niezależnie od okoliczności, że zarzut ten winien odnosić się do naruszenia prawa materialnego, należy wskazać, że takich ustaleń sąd I instancji nie poczynił, jednoznacznie prezentując stanowisko, iż roszczenie powoda wobec pozwanych, jako poręczycieli cywilnych uległo przedawnieniu przed wypełnieniem weksla. W żadnej części ani ustaleń faktycznych, ani rozważań prawnych sąd I instancji nie zaprezentował stanowiska, że roszczenie wobec pozwanych, jako poręczycieli wekslowych (awalistów), uległo przedawnieniu. Tym samym ten zarzut skarżącego należy uznać za chybiony. W konsekwencji sąd II instancji w całości podzielił ustalenia faktyczne dokonane przez sąd okręgowy, przyjmując je za własne.

W uzupełnieniu rekonstrukcji stanu faktycznego sąd II instancji ustalił, że nie zostało zawarte żadne odrębne, pisemne porozumienie, pomiędzy pozwanymi a Bankiem (...), odnośnie do wypełnienia weksla. (okoliczność ta jest między stronami niesporna - art. 229 k.p.c.)

W świetle tak ustalonego stanu faktycznego, Sąd Apelacyjny dokonał oceny pozostałych zarzutów skarżącego.

Sąd I instancji stanął na stanowisku, że wypełnienie weksla po upływie przedawnienia roszczenia ze stosunku poręczenia cywilnego stanowi naruszenie porozumienia łączącego strony, a w konsekwencji uprawnia pozwanych do skutecznego skorzystania z zarzutu naruszenie art. 10 Prawa wekslowego. Jak już wyżej wspomniano, pozwani nie zawarli z remitentem żadnego odrębnego, szczególnego, porozumienia wekslowego, które wprowadzałoby taki zakaz.

Zgodnie z utrwalonym stanowiskiem orzecznictwa, poręczyciel, który udzielił poręczenia weksla in blanco, może – do czasu indosowania weksla przez remitenta – powoływać się na wypełnienie weksla niezgodnie z zawartym porozumieniem (porównaj wyrok Sądu Najwyższego z 5 czerwca 1997 r., II CKN 185/97, z wyrok Sądu Najwyższego 31 maja 2000 r., V CKN 264/00). Zostało też przesądzone w orzecznictwie, że zarzut wypełnienia weksla po upływie terminu przedawnienia zabezpieczonego nim roszczenia ze stosunku podstawowego jest zarzutem wypełnienia weksla niezgodnie z zawartym porozumieniem – art. 10 prawa wekslowego (porównaj wyrok Sądu Najwyższego z 15 lutego 2006 r., IV CSK 15/05, z wyrok Sądu Najwyższego 14 lipca 2006 r., II CSK 75/06). Sąd I instancji stanął na stanowisku, że roszczeniem ze stosunku podstawowego, o którym mowa w wyżej wskazanym orzecznictwie Sądu Najwyższego, jest roszczenie ze stosunku poręczenia cywilnego. W judykaturze prezentowane są poglądy zgodne ze stanowiskiem sądu I instancji (porównaj wyrok Sądu Najwyższego z 17 marca 2011 roku IV CSK 371/10). W ocenie Sądu Apelacyjnego,

niejako automatyczne, połączenie przez Sąd Okręgowy poręczenia wekslowego ze stosunkiem poręczenia cywilnego nie jest jednak uprawnione. Należy podkreślić, że decydujące, dla skuteczności zarzutu z art. 10 Prawa wekslowego, będzie porozumienie łączące dłużników wekslowych z remitentem. Jak już wyżej wspomniano, w przedmiotowej sprawie pozwani nie powoływali się na odrębne porozumienie w zakresie wypełnienia weksła, które zakazywałoby wypełniania tego weksła po upływie przedawnienia roszczenia, przysługującego kredytodawcy ze stosunku poręczenia cywilnego. Z tych względów należy odwołać się do konstrukcji domniemanego porozumienia, a w konsekwencji do oceny celu, dla którego udzielane jest poręczenie wekslowe na wekslu in blanco, jak również oceny jaki stosunek prawny ten weksel, a w konsekwencji poręczenie wekslowe, ma zabezpieczać. Zdaniem Sądu Apelacyjnego aneksem z 10 grudnia 1998 r., strony umowy kredytowej wprowadziły dodatkowe zabezpieczenia kredytu w postaci: poręczenia cywilnego oraz weksła in blanco poręczonego przez te same podmioty, które udzieliły poręczenia cywilnego. Z istoty weksła in blanco wynika, że zabezpiecza on stosunek podstawowy, w przedmiotowej sprawie roszczenie o zwrot kredytu przez kredytobiorcę. Poręczenie wekslowe, jako odrębny stosunek prawny, jest zatem dodatkowym sposobem zabezpieczenia tego właśnie roszczenia (kredytu), nie zaś roszczenia wobec poręczycieli cywilnych.

Zgodnie z art. 32 Prawa wekslowego poręczyciel wekslowy odpowiada tak samo, jak ten, za kogo poręczył. Zdaniem Sądu Apelacyjnego, przepis ten stanowi podstawową dyrektywę dla wykładni art. 10 Prawa wekslowego. Przyjęcie, że roszczenie ze stosunku podstawowego, które zabezpiecza poręczenie wekslowe, to roszczenie o zwrot kredytu w stosunku do kredytobiorcy, prowadzi do konkluzji, że awalista może powoływać się na wypełnienie weksła niezgodnie z porozumieniem w sytuacji, gdy roszczenie osoby, za którą poręczył, uległo przedawnieniu. Można sobie wyobrazić sytuację, w której poręczycielem cywilnym będzie inny podmiot, niż osoba poręczająca weksel, co więcej określona wierzytelność może być zabezpieczona tylko wekslem in blanco poręczonym przez podmiot trzeci. Zwłaszcza w tej ostatniej sytuacji dobitnie widać, że oderwanie odpowiedzialności poręczyciela wekslowego od odpowiedzialności osoby za którą poręczył, w kontekście art. 10 prawa wekslowego, powoduje, że taki poręczyciel nigdy nie mógłby się powołać na wypełnienie weksła niezgodnie z porozumieniem, albowiem nie istniałby żaden stosunek cywilny, inny niż wekslowy, pomiędzy nim a remitentem. Mając na uwadze okoliczność, że bieg przedawnienia w stosunku do poręczyciela wekslowego rozpoczyna się dopiero z chwilą wypełnienia weksła, odpowiedzialność takiego poręczyciela nie byłaby w ogóle ograniczona w czasie. Zwrócić należy również uwagę na to, że sytuacja remitenta, który dysponuje tylko wekslem in blanco i poręczeniem wekslowym w istocie byłaby lepsza od sytuacji podmiotu, który, poza wekslem in blanco i poręczeniem wekslowym, ma dodatkowe poręczenie cywilne udzielane przez osoby tożsame z awalistami. Przy prezentowanej przez sąd I instancji wykładni, kredytodawca zabezpieczający umowę kredytu tylko poręczonym wekslem in blanco, nie musiałby się obawiać zarzutu naruszenia art. 10 Prawa wekslowego nawet po wypełnieniu weksła po kilkudziesięciu latach od terminu spłaty kredytu. Taka interpretacja art. 10 Prawa wekslowego nie może się zatem ostać, albowiem nie może być gorszą sytuacja osoby, która poszukuje dodatkowych sposobów zabezpieczeń swojego roszczenia, od takiej, która ogranicza się tylko do jednego sposobu - weksła in blanco (z tym jednak zastrzeżeniem, że strony, w drodze odrębnego porozumienia, mogą inaczej ukształtować swoje stosunki).

Zgodzić należy się zatem z wyrokiem Sądu Najwyższego z 10 lutego 2010 r. (sygn. akt V CSK 288/09), w uzasadnieniu którego zaprezentowano pogląd, że „abstrakcyjny charakter czynności prawnej, jaką jest wystawienie weksła wyłącza zarzuty ze stosunku podstawowego, o którym w wekslu nawet się nie wspomina, zaś na odpowiedzialność poręczycieli nie wpływa udzielenie poręczenia wekslowi in blanco, jeżeli nie zostało dowiedzione, aby wypełnienie weksła nastąpiło niezgodnie z deklaracją wekslową tych poręczycieli.” W przedmiotowej sprawie nie poczyniono ustaleń, aby poręczyciele zawarli odrębne porozumienie i umówili się z remitentem, że będzie on uprawniony do wypełnienia weksła tylko do chwili przedawnienia roszczenia w stosunku do nich, jako poręczycieli cywilnych.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, wykładnia art. 10 Prawa wekslowego nie może być również powiązana z art. 71. zd. 2 Prawa wekslowego, który stanowi – „przerwanie przedawnienia ma skutek jedynie wobec tego dłużnika wekslowego, którego dotyczy przyczyna przerwania.” Ten ostatni przepis, odnoszący się do odpowiedzialności wekslowej poszczególnych dłużników, jest analogicznym unormowaniem do art. 372 k.c. Nie oznacza to jednak, że treść tego przepisu powinna wpływać na wykładnię art. 10 Prawa wekslowego. Uprawnienie do wypełnienia weksła zgodnie z porozumieniem wekslowym powiązane jest z reguły z roszczeniem podlegającym zabezpieczeniu

przedmiotowym wekslem i stanowi unormowanie wyjątkowe, wprowadzając wyłom w reżymie odpowiedzialności osób podpisanych na wekslu.

Konsekwencją powyższych rozważań jest przyjęcie, że sąd I instancji błędnie wyłożył art. 10 Prawa wekslowego i nieprawidłowo ocenił, że wypełnienie weksla, w okresie kiedy roszczenie w stosunku do poręczycieli cywilnych było przedawnione, natomiast w stosunku do wystawcy weksla nie, było niezgodne z porozumieniem wekslowym.

Z poważnych względów apelacja okazała się trafna, a co za tym idzie dokonywanie oceny pozostałych zarzutów skarżącego, jest zbędne.

Mając na uwadze powyższe, na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. zw. z art. 496 k.p.c., art. 32 zd. 1 Prawa wekslowego i art. 104 zd. 1 Prawa wekslowego, sąd zmienił zaskarżony wyrok i utrzymał nakaz zapłaty w mocy również wobec B. S. i A. S..

Na podstawie art. 98 § 1 i § 3 k.p.c. w zw. z art. 99 k.p.c., art. 108 § 1 k.p.c. oraz art. 391 k.p.c., sąd II instancji rozstrzygnął o kosztach postępowania apelacyjnego. Na kwotę zasądzonych od pozwanych kosztów procesu składa się opłata od apelacji oraz wynagrodzenie radcy prawnego obliczone stawnie do treści § 12 ust. 1 pkt 2 w zw. z 6 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (tekst jednolity Dz.U z 2013 r. poz. 490).